

prof. dr hab. Janusz Gierszewski
Instytut Bezpieczeństwa i Socjologii
Uniwersytet Pomorski w Słupsku

RECENZJA

rozprawy doktorskiej pt.: *Role funkcjonariuszy Policji Wydziału Ruchu Drogowego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego. Studium socjologiczne*
opracowaną przez mgr Katarzynę Borowską pod kierownictwem
naukowym prof. dra hab. Jana Maciejewskiego

zgodnie z uchwałą Rady Dyscypliny Nauki Socjologiczne Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 2 października 2024 (mail z dnia 03 października 2024)

Na podstawie art. 179 ust. 1 ustawy z 3 lipca 2018 roku „Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”, procedury doktorskie rozpoczęte przed wejściem w życie tej ustawy, czyli przed 1 października 2018 roku, przeprowadzane są zgodnie z wcześniejszymi przepisami. Oznacza to, że stosuje się w tych przypadkach ustawę z 14 marca 2003 roku „o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki” wraz z późniejszymi nowelizacjami.

Zgodnie z tymi regulacjami, rozprawa doktorska powinna wносить oryginalne rozwiązanie problemu naukowego bądź artystycznego – może to być opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub inne dokonanie twórcze. Dodatkowo wymaga się, aby rozprawa świadczyła o szerokiej wiedzy teoretycznej kandydata oraz jego umiejętności prowadzenia pracy badawczej (art. 13 ust. 1 ustawy z 14 marca 2003 roku).

W związku z powyższym, niniejsza recenzja ma na celu ocenę, czy przedłożona praca: 1) wnosi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, 2) świadczy o zaawansowanej wiedzy teoretycznej Autorki w zakresie nauk socjologicznych, 3) demonstrowa zdolność Doktorantki do samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

1. Znaczenie podjętego tematu rozprawy doktorskiej

Pojęcie roli społecznej, choć stanowi jedno z podstawowych pojęć w naukach społecznych, zwłaszcza w socjologii, jest trudne do jednoznacznego zdefiniowania i stosowania w badaniach. Trudność ta wynika z konieczności uwzględnienia dwóch odmiennych aspektów rzeczywistości społecznej: normatywnego i behawioralnego. Definicje roli społecznej spotykane w literaturze często odnoszą się wyłącznie do jednej z tych perspektyw, co utrudnia pełne uchwycenie jej znaczenia i zastosowanie w analizach badawczych.

Rola społeczna to podstawowy mechanizm organizujący życie społeczne, kształtujący zarówno interakcje międzyludzkie, jak i struktury instytucjonalne, a więc ma istotne znaczenie dla zrozumienia sposobu funkcjonowania jednostek i grup społecznych w społeczeństwie. Pojęcie roli społecznej, zapoczątkowane przez Ralphi Lintona i rozwijane przez wielu innych badaczy, stanowi fundament wielu teorii socjologicznych, w tym funkcjonalizmu oraz symbolicznemu interakcjonizmu. Rola policjanta ruchu drogowego wykracza poza

podstawowe, społeczne oczekiwania związane z kontrolowaniem ruchu drogowego czy egzekwowaniem przepisów. Staje się częścią większego systemu, którego celem jest ochrona życia i mienia, zapobieganie przestępstwom oraz przeprowadzenie szybkiej interwencji w sytuacjach kryzysowych.

Znaczenie podjętego tematu w rozprawie pt. „Role funkcjonariuszy Policji Wydziału Ruchu Drogowego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego. Studium socjologiczne” z jednej strony wydaje się istotne, jednak nasuwa także kilka uwag, w „tonie” dyskusji akademickiej.

Ze względu na znaczenie ról społecznych w socjologii, odwołanie się do klasycznych teorii jest zasadne, gdyż ukazują one złożoność i wielowymiarowy charakter tych ról. Przywołany w pracy, Ralph Linton definiuje rolę społeczną jako zestaw oczekiwań związanych z daną pozycją społeczną, zaznaczając, że rola może być formalnie zdefiniowana, ale jednocześnie pozwala na pewien margines swobody. Robert K. Merton rozwija tę koncepcję, wprowadzając podział na role nakazowe, związane z obowiązkami, oraz role zakazowe, które dopuszczają pewną elastyczność w działaniu. W tym kontekście rola policjanta ruchu drogowego nie ogranicza się jedynie do egzekwowania prawa, ale obejmuje również umiejętności komunikacyjne, współpracę międzyinstytucjonalną oraz dostosowanie się do zmieniających się oczekiwań społecznych, co potwierdza zasadność wyboru tematu, gdyż rola ta jest dynamiczna i reaguje na różne presje społeczne.

Otwartość tego pojęcia w tytule umożliwia Autorce rozpatrywanie problemu z wielu perspektyw – prawnej, socjologicznej oraz praktycznej – co w badaniach nad rolami społecznymi może być uzasadnione. Tym sposobem Autorka wypełnia lukę badawczą dotyczącą ról policjantów ruchu drogowego, które często ogranicza się wyłącznie do ich formalnych obowiązków zawodowych, pomijając złożoność interakcji społecznych oraz nieformalnych norm regulujących ich codzienną pracę. W odniesieniu do roli policjanta ruchu drogowego istnieje wiele sprzecznych oczekiwań społecznych. Z jednej strony społeczeństwo oczekuje bezwzględного egzekwowania przepisów prawa, z drugiej strony liczy na indywidualne podejście, empatię i zrozumienie ze strony funkcjonariuszy. Ta rozbieżność może prowadzić do konfliktów w płaszczyźnie normatywnej – policjant staje przed wyborem, czy stosować surowe kary, czy stosować środki wychowawcze i prewencyjne.

Nasuwa się pytanie, dlaczego wybrano jedynie funkcjonariuszy „Wydziału Ruchu Drogowego”? To zawężenie może budzić wątpliwości, ponieważ funkcjonariusze innych służb Policji, takich jak czy „policja kryminalna, kontrterrorystyczna, prewencyjna”, także odgrywają istotną rolę w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego. Skupienie się wyłącznie na ruchu drogowym, może być postrzegane jako ograniczenie tematyczne, które pomija szersze spektrum zadań funkcjonariuszy Policji w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego.

Źródłem ról społecznych jest przede wszystkim kultura społeczna. Policjanci są kształtowani również przez „kulturę policyjną”, która określa, jakie cechy i zachowania są pożądane w ich pracy. W Policji wartości takie jak dyscyplina, poszanowanie prawa, lojalność wobec instytucji, odpowiedzialność oraz profesjonalizm kształtują podejście funkcjonariusza do pełnionej roli. Te wartości mają bezpośredni wpływ na jego codzienne interakcje z obywatelami i sposób egzekwowania przepisów ruchu drogowego. Społeczeństwo oczekuje od policjantów ruchu drogowego wysokiego poziomu profesjonalizmu, uprzejmości i uczciwości, jednakże te oczekiwania mogą być czasem w konflikcie z wewnętrzną kulturą organizacyjną. Jeśli kultura policyjna podkreśla surowość i bezkompromisowość, funkcjonariusze mogą przejawiać mniej elastyczności w swoich działaniach, co może być odbierane jako brak empatii czy nadmierna represyjność. Tym samym, kultura organizacyjna

może w pewnym stopniu kształtować odbiór roli policjanta (nie tylko ruchu drogowego) w społeczeństwie. Natomiast sposób zapisu „funkcjonariuszy Wydziału Ruchu Drogowego” w tytule może budzić pewne wątpliwości, ponieważ sugeruje nazwę własną jednostki policyjnej. W mojej ocenie, bardziej trafnym byłoby zapisanie go małą literą.

Funkcjonariusze „drogówki”, zgodnie z przepisami, odpowiadają głównie za kontrolę ruchu drogowego, egzekwowanie przepisów prawa oraz działania edukacyjne. Zgodnie z art. 129 ustawy *Prawo o ruchu drogowym*, policjanci mają wyraźnie określone zadania związane z kontrolą nad przestrzeganiem przepisów drogowych, nadzorem nad ruchem oraz współpracą z innymi instytucjami odpowiedzialnymi za transport i ruch drogowy. Ich główna rola koncentruje się więc na bezpieczeństwie publicznym, zawężonym do ruchu drogowego, a nie na szeroko rozumianym bezpieczeństwie wewnętrznym. Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa to znacznie szersze pojęcie, które obejmuje działania związane z przeciwdziałaniem zagrożeniom takim jak terroryzm, przestępczość zorganizowana, ochrona porządku publicznego czy infrastruktury krytycznej. Funkcjonariusze ruchu drogowego nie są bezpośrednio zaangażowani w te działania, co sprawia, że przypisanie im szerokiej odpowiedzialności za bezpieczeństwo wewnętrzne wydaje się zbyt daleko idące.

Oczekiwania wobec ról policjantów ruchu drogowego kształtują się głównie pod wpływem norm społecznych i wartości kulturowych, które definiują pożądane zachowania oraz standardy działań osób pełniących publiczne funkcje. Zgodnie z koncepcjami socjologicznymi, to społeczeństwo, a nie system bezpieczeństwa wewnętrznego, określa normy, takie jak rzetelność, uczciwość czy odpowiedzialność, których przestrzeganie wymaga się od funkcjonariuszy odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na drogach. Rola społeczna policjanta ruchu drogowego jest więc rezultatem interakcji kulturowych oczekiwań i norm społecznych, na które nakładają się wymogi organizacyjne, wynikające z przepisów i regulacji prawnych, nie tylko tych związanych bezpośrednio z Policją. Kultura organizacyjna Policji, będąca odzwierciedleniem instytucjonalnych wartości, wspiera realizację tej roli, lecz sama również pozostaje pod wpływem szerszych norm i wzorców społecznych, co czyni rolę policjanta dynamiczną i zależną od szerszego kontekstu społeczno-kulturowego.

W systemie bezpieczeństwa wewnętrznego policjanci ruchu drogowego pełnią przede wszystkim rolę kontrolną, której celem jest egzekwowanie przepisów prawa o ruchu drogowym. Ta rola ma charakter formalny i polega na bezwzględnym przestrzeganiu zasad wynikających z przepisów krajowych, takich jak kontrola prędkości, sprawdzanie trzeźwości, nakładanie mandatów i prowadzenie rutynowych kontroli drogowych. W kontekście teorii ról społecznych jest to klasyczny przykład roli nakazowej, która wynika z obowiązków przypisanych przez system organizacyjny. Policjanci ruchu drogowego często występują jako mediatorzy w sytuacjach konfliktowych na drodze, takich jak kolizje, spory między uczestnikami ruchu, czy interwencje wobec agresywnych kierowców. W tej roli funkcjonariusze podejmują działania mające na celu rozwiązywanie konfliktów i łagodzenie napięć społecznych, co wpisuje się w ich szerszą odpowiedzialność za porządek publiczny. Jest to przykład roli społecznej, która nie wynika wyłącznie z przepisów, lecz także z oczekiwań dotyczących profesjonalizmu i neutralności w sytuacjach konfliktowych.

Stan badań nad rolami funkcjonariuszy ruchu drogowego w Polsce, jak również na świecie, jest dość ubogi, co Autorka słusznie zauważa. Subiektywnie „dodałbym” do kwerendy literatury kilka prac dotyczących roli policjantów, które szczegółowo omawiają ich funkcje, zachowania oraz kulturowe i społeczne uwarunkowania roli zawodowej: Wilson, James Q. (1968). *Varieties of Police Behavior*. Harvard University Press; Manning, Peter K. (1977). *Police Work: The Social Organization of Policing*. MIT Press; Loftus, Bethan (2012). *Police*

Culture in a Changing World. Oxford University Press czy Van Maanen, John (1978). *The Police: A Study in Social Psychology*. Sage Publications.

Badania nad tą grupą są istotne z punktu widzenia teorii ról społecznych i organizacyjnych. Analiza ról policjantów ruchu drogowego wnosi do tej teorii nowe informacje na temat tego, jak funkcjonariusze pełnią swoje role, jakie mają obowiązki oraz jak społeczne oczekiwania kształtują ich codzienną pracę. Jest to ciekawa perspektywa formalna (wynikająca z przepisów prawnych), jak i nieformalna (wynikająca z oczekiwań społecznych). Praca ta może przyczynić się do lepszego zrozumienia, jak te dwie sfery wpływają na wykonywanie obowiązków przez funkcjonariuszy ruchu drogowego.

Autorka, uzasadniając wybór tematu, odwołuje się do historycznych refleksji nad bezpieczeństwem publicznym, przywołując nazwiska badaczy z okresu II RP, takich jak Władysław Czapiński czy Stefan Glaser.(s. 159) Choć to odniesienie do tradycji badań jest wartościowe, wprowadzenie to wydaje się słabo związane z tematem. Można odnieść wrażenie, że ten historyczny „wstęp” służy bardziej jako dekoracja niż faktyczne uzasadnienie wyboru tematu. Brak tu bezpośredniej relacji między refleksją sprzed prawie stu lat nt. bezpieczeństwa publicznego (jako gałęzią prawa administracyjnego) a specyfiką przyjętych problemów badawczych (socjologicznych). (s. 161)

Reasumując, temat rozprawy ma istotne znaczenie zarówno z punktu widzenia teorii, jak i praktyki. Z jednej strony przyczynia się do rozwoju teorii socjologicznych, jak i badań nad bezpieczeństwem publicznym, a z drugiej ma bezpośredni wpływ na doskonalenie praktyki działań Policji w zakresie poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

2. Oryginalne rozwiązanie problemu naukowego

Kwestiom metodologicznym poświęcono *Wstęp* i rozdział 4., w których odniesiono się do uzasadnienia podjętej problematyki, celu badań, problemów badawczych i hipotez, metod, technik i narzędzi badawczych, organizacji badań oraz logiki doboru respondentów.

Prezentowana rozprawa liczy 388 strony i obejmuje 312 stron tekstu, 65 stron bibliografii (książki – 303 pozycje, czasopisma – 135 pozycje, akty prawne – 48 pozycje), załączniki (s.349 – 366) oraz spis tabel i rysunków (s. 367 – 273) oraz „kolejnych” załączników (kwestionariusza badań, s. 374- 386 i procedury administracyjnej badań, s. 387 -389) .

Praca podzielona jest na wstęp, zakończenie oraz pięć rozdziałów. W rozprawie widoczny jest podział na część metodologiczną (rozdział czwarty), teoretyczną (rozdziały pierwszy, drugi, trzeci), oraz część empiryczną (rozdziały piąty).

Poprawność formułowania problemów i hipotez badawczych

Zaletą dysertacji jest jasne określenie **problemu badawczego** sprowadzającego się do odpowiedzi na pytanie: „Czy można zidentyfikować szeroką pulę determinant i uwarunkowań wpływających na poziom realizacji ról społeczno-zawodowych przez funkcjonariuszy Policji Wydziału Ruchu Drogowego, które mają wpływ na poprawę bezpieczeństwa na drogach?” (s. 166) Problem badawczy zapisano w formie pytania co powoduje, że praca ma charakter eksploracyjno – eksplanacyjny. Pytanie badawcze sugeruje, że celem jest odkrycie lub identyfikacja „szerokiej puli determinant i uwarunkowań,” co oznacza, że Autorka nie zakłada z góry pełnej wiedzy na temat badanych czynników. Eksploracyjne badania mają na celu pogłębienie zrozumienia problemu i odkrycie nowych aspektów. Jednocześnie, pytanie dotyczy wpływu tych determinant na określone zjawisko – „poprawę bezpieczeństwa na drogach”.

Eksplanacyjne badania mają na celu wyjaśnienie zależności przyczynowo-skutkowych, czyli w tym przypadku zbadanie, jak konkretne czynniki wpływają na sposób realizacji ról społeczno-zawodowych przez funkcjonariuszy oraz na bezpieczeństwo na drogach.

Użycie partykuły rozłącznej „czy” stawia problem badawczy w formie pytania zamkniętego, które prowadzi do odpowiedzi typu „tak” lub „nie”. Jest to zbyt wąskie podejście, szczególnie w badaniu eksploracyjnym, gdzie celem jest odkrywanie różnorodnych determinant i uwarunkowań wpływających na realizację ról policjantów oraz poprawę bezpieczeństwa na drogach. Tak postawiony problem badawczy ogranicza potencjalne odpowiedzi i eksplorację zagadnienia, sprowadzając badanie do weryfikacji, czy takie determinanty istnieją, zamiast badać ich naturę, złożoność i wpływ. W mojej opinii, lepsze byłoby sformułowanie problemu w sposób otwarty i opisowy, np.: „Jakie determinanty i uwarunkowania wpływają na poziom realizacji ról społeczno-zawodowych funkcjonariuszy ruchu drogowego oraz poprawę bezpieczeństwa na drogach?” (alternatywnie: „Jakie czynniki wpływają na realizację ról społeczno - zawodowych funkcjonariuszy ruchu drogowego Policji oraz w jaki sposób przyczyniają się one do poprawy bezpieczeństwa na drogach?”). Taka forma umożliwi bardziej otwarte badanie zjawiska i lepsze dopasowanie do charakteru eksploracyjno - eksplanacyjnego pracy. Jest on bliższy postawionemu we *Wstępie* problemowi: „Jakie są determinanty i osobliwości realizacji ról społeczno-zawodowych przez funkcjonariuszy Policji Wydziału Ruchu Drogowego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa?” (s. 9). Termin „osobliwości” sugeruje coś wyjątkowego lub specyficznego, dlatego warto byłoby doprecyzować, co dokładnie Autorka ma na myśli.

Problem został uszczegółowiony siedmioma problemami szczegółowymi. (s. 166-167) Sformułowane pytania badawcze dobrze porządkują przebieg całej procedury badawczej, a Doktorantka poszukując na nie odpowiedzi zgromadziła szereg argumentów do założonych celów. Tym samym jasne sformułowanie problemów ułatwia odczytanie intencji Autorki, a także uzasadnia przyjęte cele badawcze z uwagami, które podnoszę w recenzji. Brakuje mi jednak uzasadnienia dla postawienia problemów badawczych. W moim przekonaniu pytania badawcze powinny wypływać z analiz koncepcji teoretycznych i stanu wiedzy dotyczących postawionego problemu, a w szczególności wskazywać na luki w posiadanej wiedzy, czy też – mówiąc językiem Mertona - obszary zdefiniowanej ignorancji (niewiedzy).

Do tak zarysowanego problemu badań Autorka rozprawy wywiodła następujący **cel główny**: „Celem głównym mojej dysertacji jest próba zdiagnozowania oczekiwań normatywnych, aspiracji, nakazów i rzeczywistych działań związanych z wykonywaniem ról społeczno zawodowych przez policjantów ruchu drogowego oraz wpływu powyższych czynników na poprawę bezpieczeństwa i porządku publicznego na drogach.” (s. 8) Cel został powtórzony w rozdziale metodologicznym w brzmieniu: „Celem moich badań jest określenie roli społeczno zawodowej funkcjonariusza Policji Wydziału Ruchu Drogowego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Autorka chce poznać determinanty, uwarunkowania i osobliwości w związku z realizacją ról zawodowych przez funkcjonariuszy określonej grupy zawodowej oraz znaczenie ich pracy dla systemu bezpieczeństwa wewnętrznego.” (s. 164) Na stronie 8 Autorka wskazuje na „próbę zdiagnozowania”, co nadaje badaniu eksploracyjny charakter, mający na celu odkrycie nowych faktów lub lepsze zrozumienie istniejących. Natomiast na stronie 164 cel został sformułowany bardziej opisowo, co sugeruje chęć usystematyzowania danych dotyczących ról funkcjonariuszy. Te różnice mogą prowadzić do pewnej niejasności co do charakteru badań – eksploracyjnego czy deskryptywnego. Aby zapewnić spójność, dobrze byłoby precyzyjnie wskazać, czy badanie ma wieloetapową

strukturę, obejmującą eksplorację, opis i wyjaśnienie. Precyzyjne wskazanie wieloetapowej struktury badania pozwala na zrozumienie, jak te etapy są realizowane w pracy i jak każda z faz przyczynia się do odpowiedzi na główne pytania badawcze. Gdyby Autorka bardziej precyzyjnie przedstawiła, które części pracy odpowiadają za eksplorację (np. identyfikowanie nowych czynników), które za opis (np. usystematyzowanie danych dotyczących ról społeczno-zawodowych) oraz które za wyjaśnienie (np. wyjaśnienie przyczynowych związków między czynnikami a poprawą bezpieczeństwa), analiza byłaby bardziej uporządkowana i spójna metodologicznie.

„Za cele szczegółowe przyjęto ustalenie, czy stosowanie restrykcyjnych środków karnych oraz edukacja społeczeństwa są czynnikami decydującymi o bezpieczeństwie w ruchu drogowym.” (s. 164) Zaczynanie celów szczegółowych od partykuły "czy" budzi wątpliwości pod względem poprawności metodologicznej i precyzji formułowania celów badawczych. Taki sposób sformułowania sugeruje bardziej pytanie badawcze niż konkretny cel badawczy. Partykuła „czy” wskazuje na pytanie badawcze (czyli kwestię, na którą szukamy odpowiedzi), a nie cel badawczy. Cele badawcze są zazwyczaj formułowane jako zdania oznajmujące i dotyczą działań, które badacz zamierza przeprowadzić, aby osiągnąć główny cel badania. W związku z tym bardziej odpowiednią formą byłoby np.: „Ocena stosowania restrykcyjnych środków karnych oraz edukacji społecznej na poziom bezpieczeństwa w ruchu drogowym..” Tak sformułowany cel, w mojej ocenie, jest bardziej precyzyjny i wskazuje na kierunek działań badawczych.

Problemy szczegółowe (s. 166 – 167) są w większości zbyt szerokie i nieprecyzyjne, co utrudnia ich jasne operacjonalizowanie. Wiele z nich zawiera partykułę „czy”, która może prowadzić do odpowiedzi zamkniętych, co nie sprzyja badaniom eksploracyjnym. Lepiej skupić się na bardziej konkretnych i operacyjnych problemach badawczych, które bardziej odpowiadają na pytania związane z przedmiotem badań. Przykładowo pytanie: „Czy działania ukierunkowane na kontrolę i nadzór oraz wspólna ich realizacja z innymi instytucjami przyczyniają się do zwiększenia bezpieczeństwa na drogach?” łączy dwa różne zagadnienia – działania kontrolno-nadzorcze oraz współpracę z innymi instytucjami, co może utrudniać jednoznaczną odpowiedź. Każdy z tych wątków wymaga oddzielnego zbadania, ponieważ zarówno kontrola, jak i współpraca, to różne pojęcia mające różne mechanizmy działania i wpływ na bezpieczeństwo drogowe. Jeżeli pytanie dotyczy zarówno kontroli, jak i współpracy, może się okazać, że odpowiedzi będą różne. Tak – działania kontrolne przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa na drogach. Nie – współpraca z innymi instytucjami nie przynosi znaczących efektów. W takiej sytuacji analiza będzie trudna, ponieważ pozytywna odpowiedź na jeden wątek nie skompensuje negatywnej odpowiedzi na drugi. To sprawia, że wynik badania stanie się niejednoznaczny i trudny do interpretacji. Warto byłoby, aby szczegółowe problemy badawcze bardziej kompleksowo uwzględniały różnorodność ról i oczekiwań wobec funkcjonariuszy ruchu drogowego, w tym złożoność kontekstu społeczno-kulturowego, który wpływa na sposób wykonywania przez nich obowiązków

W odpowiedzi na główny problem badawczy sformułowano następującą **hipotezę główną**, która przyjęła formę tezy, że: „Można zidentyfikować szeroką pulę determinant i uwarunkowań wpływających na poziom realizacji ról społeczno-zawodowych przez funkcjonariuszy Policji Wydziału Ruchu Drogowego, które mają silny wpływ na poprawę bezpieczeństwa na drogach”...” (s. 167 - 168)

Hipoteza, choć ogólna, otwiera przestrzeń do szerokiej analizy, jednak warto byłoby skonkretyzować, jakie czynniki mają największe znaczenie dla realizacji ról społeczno-

zawodowych funkcjonariuszy. Wprowadzenie bardziej precyzyjnych zmiennych, takich jak kwalifikacje funkcjonariuszy, dostępność sprzętu czy poziom zaangażowania, mogłoby ułatwić weryfikację hipotezy. Zamiast odnosić się do „szerokiej puli determinant”, wskazanie kluczowych czynników, które będą przedmiotem badań, dodałoby hipotezie większej wartości naukowej. Taki krok uczyniłby badanie bardziej ukierunkowanym, co mogłoby lepiej wspierać praktyczne wnioski dotyczące poprawy bezpieczeństwa na drogach. Ponadto termin „silny wpływ” jest subiektywny i wymaga jasnej operacjonalizacji, aby mógł być skutecznie mierzony.

Postawiona hipoteza została doprecyzowana siedmioma hipotezami szczegółowymi (s. 168), które korespondują z problemami szczegółowymi.

Hipotezy są w większości zbyt szerokie i obejmują zbyt wiele zmiennych jednocześnie, co utrudnia ich empiryczną weryfikację. Brakuje precyzji, a wiele z hipotez może prowadzić do oczywistych odpowiedzi. Aby badanie było bardziej wartościowe, należałoby doprecyzować konkretne zmienne i mechanizmy działania. Przykład oczywistej hipotezy (7): „Działania edukacyjne odgrywają znaczącą rolę w kontekście poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym.” Odpowiedź na tę hipotezę jest praktycznie pewna – tak, działania edukacyjne odgrywają istotną rolę. Edukacja drogowa, kampanie społeczne, szkolenia dla kierowców itp. są powszechnie uznawane za skuteczne metody poprawy bezpieczeństwa. Jest to uznane w wielu badaniach, co czyni tę hipotezę zbyt oczywistą. Stwierdzenie, że edukacja jest ważna dla bezpieczeństwa drogowego, jest powszechnie akceptowane.

Hipoteza jest zdaniem o nieustalonej wartości logicznej, które na gruncie określonej wiedzy zostało przyjęte za przypuszczalnie prawdziwe. Hipotezy są oparte na związkach zależności przyczynowej.

Reasumując, zarówno przyjęte przez Autorkę założenia, jak i zgłoszone przeze mnie wątpliwości wskazują, że podjęte badania wnoszą istotny wkład w rozwój nauk socjologicznych. Badania te poszerzają perspektywę oraz pogłębiają naukową refleksję nad problematyką roli funkcjonariuszy ruchu drogowego, oferując jednocześnie oryginalne rozwiązania teoretyczne i metodologiczne. Praca stanowi cenne uzupełnienie badań nad rolami społecznymi policjantów jako grupy dyspozycyjnej, ukazując ich zadania w szerokim kontekście socjologicznym i instytucjonalnym. Autorka podejmuje nowatorskie podejście, które umożliwia wieloaspektową analizę i otwiera nowe możliwości interpretacyjne w zakresie funkcji społeczno-zawodowych funkcjonariuszy Policji, a konkretnie policjantów ruchu drogowego, co czyni rozprawę cennym źródłem inspiracji dla dalszych badań w tym obszarze.

Metody i techniki badawcze

W ocenie każdej pracy kwalifikacyjnej w tym pracy doktorskiej, najważniejsze wydają się kwestie metodologiczne, a w zasadzie metodyczne. Założone hipotezy implikują konieczność wykorzystania wielu metod badawczych.

Autorka założyła, że rozważania przeprowadzone w recenzowanej rozprawie oparte są głównie na metodzie sondażu diagnostycznego przeprowadzoną techniką ankiety (s. 171) oraz wywiadu (s. 174).

Kwestionariusz ankiety zawierał wyłącznie pytania zamknięte, co ogranicza możliwość uzyskania pogłębionych, jakościowych informacji. Pytania zamknięte, mimo że ułatwiają analizę ilościową, mogą nie oddawać w pełni złożonych postaw i doświadczeń funkcjonariuszy, a także mogą prowadzić do uproszczonych odpowiedzi. Kwestionariusz ankiety zamieszczony w rozprawie składa się z 53 pytań zamkniętych, w których zastosowano pięciostopniową skalę

Likerta: od „nie” do „tak”. Kwestionariusz jest poprawnie skonstruowany w zakresie logiki pytań i zastosowanej skali Likerta, co pozwala na ocenę stopnia zgody z poszczególnymi twierdzeniami oraz na przeprowadzenie analizy statystycznej. Jednakże, choć narzędzie dotyka ważnych aspektów związanych z bezpieczeństwem ruchu drogowego, mogłoby być jeszcze bardziej kompleksowe. Kwestionariusz ten dobrze spełnia funkcję narzędzia ilościowego w badaniu opinii, ale rozszerzenie o pytania półotwarte mogłoby umożliwić bardziej zniuansowane wnioski, zwłaszcza w kontekście złożonych zagadnień związanych z „tytułowym” bezpieczeństwem wewnętrznym.

Badania jakościowe prowadzone wśród ekspertów mają dużą wartość, a dobór 10 respondentów, choć wydaje się ograniczony, może być wystarczający, jeśli eksperci zostali starannie dobrani i dostarczają bogatych, pogłębionych danych. W badaniach jakościowych liczy się jakość i głębokość uzyskanych informacji, a niekoniecznie liczebność próby. Warto jednak pamiętać, że w wywiadach standaryzowanych może zabraknąć elastyczności, która bywa potrzebna do uchwycenia złożoności zjawisk. Scenariusz wywiadu, obejmujący pięć kluczowych bloków tematycznych, takich jak poprawa bezpieczeństwa na drogach, konflikty ról zawodowych, osobiste wyzwania oraz motywacje do służby, daje jednak szerokie możliwości analizy. Takie zróżnicowanie tematów pozwala na wszechstronne badanie ról społecznych i zawodowych w kontekście bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Zastosowanie triangulacji jest zaletą, jednak sposób, w jaki jest opisana, budzi pewne wątpliwości. Z jednej strony Autorka stosuje ankiety ilościowe, z drugiej – wywiady jakościowe, ale niejasne jest, jak wyniki z tych dwóch metod (technik) mają się nawzajem uzupełniać. Brakuje szczegółowego wyjaśnienia, jak połączono wyniki jakościowe z ilościowymi (lub odwrotnie).

Test chi-kwadrat jest przydatny do sprawdzania zależności między zmiennymi, ale jego użycie w tym przypadku może być ograniczone przez charakter pytań zamkniętych. Nie jest to najbardziej zaawansowane narzędzie statystyczne w kontekście badania skomplikowanych relacji między zmiennymi jakościowymi a ilościowymi.

Same techniki badawcze należy uznać za właściwe dla osiągnięcia celów rozprawy, chociaż Autorka pomija metody zastosowane w części teoretycznej takie jak: krytyczna analiza piśmiennictwa czy metoda instytucjonalno - prawna. W pracy, której przedmiotem są działania funkcjonariuszy Policji, analiza instytucjonalno - prawna jest niezbędna. Z uwagi na to, że działania policjantów są ściśle regulowane przez akty prawne (ustawy, rozporządzenia, wewnętrzne regulaminy), taka analiza powinna stanowić jeden z fundamentów badania. W opisie metodologii nie ma jednak wyraźnego odniesienia do tego, w jaki sposób Autorka uwzględniła regulacje prawne i jak analizowano instytucje, które odpowiadają za bezpieczeństwo na drogach. W przypadku analizy ról funkcjonariuszy Policji, pomocna mogłaby być metoda historyczno - prawna, która umożliwiłaby pokazanie ewolucji przepisów i obowiązków policjantów ruchu drogowego. Przegląd literatury powinien być punktem wyjścia, który pozwala zidentyfikować istniejące luki badawcze, trendy w literaturze oraz zarysować teoretyczne podstawy badania. Brak takiej analizy sprawia, że kontekst teoretyczny pracy może być słabo zarysowany, a badanie empiryczne nieodpowiednio osadzone w dotychczasowych osiągnięciach nauki.

Deklarowany dobór próby w badaniach ilościowych za pomocą wielowarstwowego doboru losowego (s. 179) jest złożony i czasochłonny, ale niekoniecznie gwarantuje pełną reprezentatywność próby. W opisie procesu losowania respondentów brakuje szczegółowych informacji o dokładnej liczbie respondentów, która została wylosowana na każdym etapie. Istotnym problemem może być także problem z dostępnością funkcjonariuszy, którzy byli na

delegacjach czy urlopach (s. 180), co wpływa na potencjalne zakłócenie procesu losowego i może zmniejszyć wiarygodność wyników.

Pomimo zebrania 700 ankiet, brak dokładnych informacji o pierwotnej liczbie osób, do których wysłano ankietę, co utrudnia określenie procentu odpowiedzi oraz pełnej reprezentatywności badania. Wykluczenie osób, które odmówiły udziału w badaniu lub były nieobecne z powodu urlopów czy delegacji, mogło wpłynąć na ograniczenie różnorodności opinii, co potencjalnie mogło wpłynąć na wyniki. Choć podano liczbę funkcjonariuszy ruchu drogowego w Polsce (9 469 osób), nie zestawiono jej bezpośrednio z liczbą osób, które faktycznie wzięły udział w badaniu, co utrudnia ocenę, na ile zebrane dane są reprezentatywne dla całej populacji funkcjonariuszy ruchu drogowego. Dobrze byłoby przedstawić takie porównanie, aby zwiększyć klarowność i wiarygodność wyników..

Reasumując, uważam, że Doktorantka właściwie rozumie czym są strategie ilościowe i jakościowe stosowane w naukach socjologicznych. Kwestie metodologiczne i metodyczne można ocenić pozytywnie, jednak z pewnymi zastrzeżeniami co do umiejętności nazwania zastosowanych w rozprawie wszystkich metod badawczych.

Dobór literatury, umiejętność analiz źródeł

Dokonując analizy doboru literatury i umiejętności analizy źródeł w przesłanej rozprawie, można zauważyć, że Autorka przeprowadziła szeroką kwerendę, co świadczy o dobrej znajomości literatury z zakresu socjologii. Liczy ona 303 pozycje książkowych oraz 135 pozycji czasopism i innych źródeł, co daje łącznie 438 pozycji. Wykorzystane pozycje są istotne i reprezentatywne dla tematu badawczego, jednak brakuje tu wyraźnego odniesienia do międzynarodowej literatury socjologicznej dotyczącej ról funkcjonariuszy Policji, co mogłoby wzbogacić perspektywę porównawczą badań.

Większość pozycji pochodzi z socjologii, nauk o bezpieczeństwie, nauk prawnych i administracyjnych (polityki i administracji), co jest zgodne z profilem pracy. Oprócz tego, Autorka korzysta również z literatury z zakresu psychologii, pedagogiki oraz zarządzania i jakości. Ta różnorodność wskazuje na próbę wieloaspektowego (wielodyscyplinarnego) podejścia do problemu.

Obecne są pozycje klasyków socjologii, takie jak prace Maxa Webera, Emila Durkheima czy Floriana Znanieckiego, co wzmacnia merytoryczne i teoretyczne podstawy rozprawy. Prace te należą do tzw. kanonu socjologicznego i są często stosowane w analizach ról społecznych oraz organizacji społecznych. Często cytowani autorzy to: Zygmunt Bauman, Anthony Giddens, Talcott Parsons czy Erving Goffman.

Akty prawne w wymienionej sekcji (s. 344-347) nie są ułożone ani hierarchicznie, ani chronologicznie. W klasyfikacji aktów prawnych należy zachować pewne zasady, takie jak: - hierarchia i chronologia. I tak, Konstytucja, ustawy, rozporządzenia, zarządzenia, dekrety itd., powinny być ułożone w kolejności zgodnej z ich prawną ważnością. W ramach tej hierarchii akty powinny być uporządkowane według dat ich wydania, zaczynając od najstarszych. Zaprezentowana lista aktów prawnych zawiera mieszankę różnych rodzajów źródeł, które są ułożone chaotycznie. Przykładowo, „Konstytucja RP z 1997 r.” (pozycja 16) pojawia się po mniej ważnych dokumentach, takich jak „Badania satysfakcji z pracy w Policji” (pozycja 1). Chronologia również nie jest zachowana, gdyż dokumenty z 1918 roku (pomijam czy są obowiązujące) są umieszczone obok dokumentów z XXI wieku. Ponadto trzeba mieć na uwadze, że badania społeczne nie są aktami prawnymi. Wymienione na początku listy źródła, takie jak: „Badania satysfakcji z pracy w Policji prowadzonych przez CIOP-BIP”, „CBOS,

Zaufanie społeczne, Komunikat z badań” czy „Polskie Badanie Przeszłości” należą do wyników badań, nie zaś do aktów prawnych. Źródła te powinny być wyodrębnione w osobną kategorię, a nie wymieniane razem z przepisami prawnymi.

Autorka zastosowała 494 przypisy, co świadczy o solidnym dokumentowaniu źródeł i pozwala lepiej zrozumieć proces analityczny formułowania tez. Częste wykorzystanie tabel, wykresów i rysunków również zwiększa klarowność argumentacji, ułatwiając czytelnikowi przyswajanie wyników badań. Jednak warto rozważyć głębszą syntezę stanu wiedzy na temat badanych zagadnień, szczególnie w obszarze socjologii ról zawodowych i dynamiki zmian w grupach dyspozycyjnych, co mogłoby wzbogacić teoretyczne tło pracy i dostarczyć pełniejszego obrazu tych zjawisk. Taka synteza pomogłaby w lepszym połączeniu teorii z praktycznymi wnioskami wynikającymi z badań.

Reasumując, przegląd literatury został przeprowadzony poprawnie (obszar powiązany z przedmiotem badań, wskazano sposób doboru literatury do analizy i prawidłowo dokonano analizy źródeł).

Poprawność terminologiczna i językowa

Autorka wykazała się jedynie poprawną starannością pisarską, ponieważ nie ustrzegła się pewnych uchybień. W tekście zauważalne są błędy gramatyczne, takie jak brak przecinków, zła konstrukcja zdań czy literówki, co wpływa na czytelność i stylistykę tekstu.

Niektóre terminy są nieprecyzyjnie zdefiniowane lub używane w kontekstach, które mogą wprowadzać wątpliwości. Na przykład, w opisie „słabszego uczestnika ruchu drogowego czyli pieszego, osoby starszej czy niepełnosprawnej” (s. 9) brakuje jasnego odróżnienia pomiędzy tymi pojęciami. W literaturze oraz aktach prawa ruchu drogowego, pojęcie „słaby uczestnik ruchu” najczęściej odnosi się do osób bardziej narażonych na niebezpieczeństwo na drodze, takich jak piesi, rowerzyści, osoby starsze, dzieci czy osoby niepełnosprawne. Takie osoby są często określane mianem „niechronionych uczestników ruchu drogowego” (ang. *vulnerable road users*). Określenie to obejmuje osoby, które z powodu braku ochrony pojazdu lub z racji swojego stanu (fizycznego czy psychicznego) są bardziej narażone na obrażenia w razie zdarzenia drogowego.

Nazwy instytucji oraz akty prawne są generalnie poprawnie zapisane, ale brakuje konsekwencji w niektórych przypadkach użycia dużych liter. Na przykład: „Komenda Główna Policji” jest raz zapisana poprawnie, a w innym fragmencie zapisane jest „komenda główna policji”, co wprowadza niepotrzebne różnice. „Wydział Ruchu Drogowego” - zgodnie z zasadami pisowni, nazwy wydziałów powinny być zapisywane małą literą, chyba że są częścią oficjalnej nazwy jednostki organizacyjnej jak np. Wydział Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji we Wrocławiu). Można zauważyć tę niekonsekwencję w wielu miejscach pracy (s. 144 „policja”, s. 264: „w Wydziale ruchu drogowego”; s. 266 „w Wydziale Ruchu Drogowego”, s. 215 „w Komendach Miejskich Policji”, „z Komendy Miejskiej Policji we Wrocławiu i Łodzi”, s. 219 „w Wydziałach Ruchu Drogowego jak i poszczególnych Komendach Miejskich Policji Wydziałach ruchu drogowego”).

Rzeczowniki wymagają odpowiednich form deklinacyjnych. W zdaniach - „W przypadku Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji Wrocław, Opole, Białystok ponad połowa funkcjonariuszy pracowała w zawodzie od 4 do 10 lat. Z kolei w Komendzie Miejskiej Policji Wydziale Ruchu Drogowego w Łódź oraz Kraków odnotowano znaczny odsetek badanych, którzy pracowali w zawodzie poniżej 3 lat” - nazwy miast muszą

być odmienione (Łódź → w Łodzi, Kraków → w Krakowie), a „w Łódź oraz Kraków” – poprawne formy to „w Łodzi oraz w Krakowie”.

Na stronie 156 pracy pojawia się błąd w postaci „pustej spacji” pomiędzy słowami "powinności" i "i prawa". Na stronach 367 i kolejnych pojawia się zapis: „Błąd. Nie zdefiniowano zakładki”. Choć takie błędy nie wpływają na treść merytoryczną, warto zwrócić uwagę na dokładniejsze przygotowanie dokumentu, aby poprawić jego formalną poprawność.

Autorka napisała, że: „Dokonując kwerendy bibliotecznej autorka dostrzegła brak publikacji dotyczących ról społeczno-zawodowych funkcjonariuszy Policji Ruchu Drogowego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa–co sprawiło, iż postanowiła zgłębić ten temat.” (s. 13) Określenie „zgłębić temat” jest potoczne i nie jest uważane za w pełni poprawne w formalnym, naukowym stylu pisania. W kontekście pracy naukowej lepiej używać bardziej precyzyjnych i formalnych zwrotów. Ponadto, w pracy naukowej warto precyzyjnie wskazać, jakie bazy danych lub źródła zostały przeszukane podczas kwerendy bibliotecznej i jakie wyniki uzyskano.

W pracy pojawiają się błędy stylistyczne i gramatyczne. Przykładowo: „Aby te działania prowadzone przez funkcjonariuszy były efektywne trzeba żeby były prowadzone przy zaangażowaniu całego społeczeństwa, gdy że każdy człowiek jest użytkownikiem drogi jako pieszy, rowerzysta, kierowca pojazdu bądź pasażerem pojazdu. Wskazana jest praca nad zmianą mentalności postrzegania zagrożeń na drogach oraz przestrzeganie prawa.” (s. 13) Zdanie to zawiera błędy, które wymagają poprawy. Po pierwsze, "trzeba żeby" – jest to konstrukcja niepoprawna stylistycznie. W stylu formalnym unika się takich zwrotów. Lepszym rozwiązaniem będzie użycie bardziej precyzyjnej formy. Po drugie, "gdy że" – jest to ewidentny błąd gramatyczny. Poprawnie powinno być „ponieważ” lub „gdyż”. Po trzecie, poprawna forma to „jako pasażer,” a nie „jako pasażerem.” Wynika to z faktu, że po przyimku „jako” używamy mianownika, a nie narzędnika. W mojej ocenie poprawna wersja powinna mieć następującą formę: „Aby działania podejmowane przez funkcjonariuszy były efektywne, konieczne jest zaangażowanie całego społeczeństwa, ponieważ każdy człowiek jest użytkownikiem drogi - jako pieszy, rowerzysta, kierowca lub pasażer. Wskazane jest również prowadzenie działań na rzecz zmiany mentalności dotyczącej postrzegania zagrożeń na drogach oraz przestrzegania prawa.”

W rozprawie można zauważyć, że niektóre zdania są skomplikowane i wielokrotnie złożone, co utrudnia ich odbiór. Liczne wtrącenia rozdzielone przecinkami mogą zaciemniać główną myśl, jak w przykładzie dotyczącym niskich kar za brak prawa jazdy i prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości (s. 164). Uproszczenie takich konstrukcji, np. poprzez podział na kilka zdań, zwiększyłoby ich klarowność i ułatwiło zrozumienie kluczowych wniosków. Dzięki temu główne tezy, jak problem niskich kar i ich konsekwencje, byłyby bardziej czytelne i zwarte.

W pracy często mieszane są terminy dotyczące bezpieczeństwa wewnętrznego i publicznego bez wyraźnego wyjaśnienia ich różnic. Brak jednoznaczności w stosowaniu tych pojęć może prowadzić do nieporozumień, ponieważ bezpieczeństwo wewnętrzne ma szerszy zakres, obejmujący także aspekty ustrojowe i powszechne, a bezpieczeństwo publiczne odnosi się głównie do ładu społecznego.

Podsumowując, język pracy wymaga pewnej korekty stylistycznej, aby zwiększyć jej klarowność. Terminologia użyta w pracy jest ogólnie poprawna, ale wymaga drobnych poprawek i doprecyzowań, aby uniknąć niejasności.

3. Ocena ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie nauki socjologiczne

Rozprawa porusza takie zagadnienia, jak rola Policji w społeczeństwie, system bezpieczeństwa wewnętrznego oraz teoretyczne ramy dla rozumienia roli grup zawodowych. Świadczy to o solidnej bazie wiedzy w dyscyplinie socjologii, obejmującej kluczowe socjologiczne pojęcia związane z rolami społecznymi i analizą instytucjonalną. Autorka korzysta z klasycznych koncepcji socjologicznych, które pozwalają na wprowadzenie w tematykę ról funkcjonariuszy w kontekście bezpieczeństwa (czy na pewno wewnętrznego?). Niemniej jednak, widać obszary, gdzie teoretyczna głębia mogłaby zostać pogłębiona, zwłaszcza poprzez bardziej spójne i konsekwentne odniesienia do socjologicznych teorii bezpośrednio związanych z kontekstem grup dyspozycyjnych i ich interakcji ze społeczeństwem.

Na podstawie analizy pracy doktorskiej pod kątem wiedzy teoretycznej Autorki w dyscyplinie socjologii, można stwierdzić następujące wnioski.

Po pierwsze, Autorka wykazuje dobrą znajomość klasycznych oraz współczesnych teorii socjologicznych. Często odwołuje się do uznanych badaczy i teoretyków, takich jak Robert K. Merton, Talcott Parsons, Ralph H. Turner oraz Max Weber. To świadczy o szerokiej znajomości różnych szkół socjologicznych oraz ich aplikacji do analizy problemów społecznych. Po drugie, praca podejmuje próbę połączenia teorii socjologicznych z praktycznymi aspektami działania Policji w obszarze bezpieczeństwa ruchu drogowego. W niektórych miejscach Autorka zwraca uwagę na potrzebę empirycznej weryfikacji teorii w ramach badań społecznych. Jednak momentami ten związek wydaje się być zbyt ogólnikowy, co może świadczyć o niewystarczającej krytycznej refleksji nad teorią i jej praktycznym zastosowaniem. Po trzecie, w rozprawie znajduje się szeroki katalog różnych działów socjologii, w tym socjologii miasta, socjologii konfliktu, socjologii prawa, socjologii bezpieczeństwa co pokazuje szerokość wiedzy teoretycznej Autorki. Wprowadza pojęcie grup dyspozycyjnych (subdyscypliny socjologii), omawiając ich definicję oraz znaczenie w kontekście funkcji społecznych, bezpieczeństwa oraz struktury organizacyjnej, odwołując się do prac takich autorów jak Jan Maciejewski, Zdzisław Zagórski oraz Zdzisław Morawski. Autorka podkreśla istotne role, jakie pełnią grupy dyspozycyjne w społeczeństwie, w tym Policja, opisując ich funkcje, hierarchiczność, a także związki z bezpieczeństwem w ruchu drogowym. Podkreślona została ich gotowość do szybkiego reagowania oraz ich rola w systemach zapobiegania i przewidywania zagrożeń. W rozprawie zauważalna jest świadomość socjologicznej roli Policji jako „grupy dyspozycyjnej” w społeczeństwie, co stanowi istotny element badań nad socjologią bezpieczeństwa. Po czwarte, Autorka właściwie odnosi się do metodologii badań socjologicznych, omawiając m.in. metody ilościowe i jakościowe. Rozważania na temat metod badawczych są szczegółowe, co świadczy o dobrym opanowaniu podstaw metodologii socjologii, aczkolwiek w niektórych miejscach brakuje wskazania zastosowanych (a nie nazwanych) innych metod badawczych.

Podsumowując, ogólna wiedza teoretyczna Autorki w nauce socjologii jest na dobrym poziomie, jednak w pewnych miejscach można by oczekiwać większej krytycznej refleksji nad relacjami między teorią a praktyką oraz głębszego rozwinięcia niektórych wątków teoretycznych.

Struktura pracy

Zasadniczą część pracy tworzy, jak wskazałem już wcześniej, pięć rozdziałów uporządkowanych w konwencji: teoria - metodologia - empiria. Taki układ pracy

i rozplanowanie jej poszczególnych rozdziałów oceniam jako prawidłowo skonstruowany oraz logicznie uporządkowany, co pozwala wnikliwie prześledzić tok rozumowania Autorki. Po naszkicowaniu ram pojęciowo - analitycznych Autorka skupia uwagę na problemach metodologicznych oraz procedurze badań i sposobach analizy zebranego materiału empirycznego. Po tym dopiero przystępuje do prezentacji uzyskanych wyników. Jest to zatem schemat dość tradycyjny (ale nie preferowany przeze mnie), sprawdzony i skuteczny jeśli chodzi o klarowność prowadzonego wywodu. Także sama struktura pracy nie budzi zastrzeżeń. Dysproporcje objętości pomiędzy poszczególnymi rozdziałami są widoczne (od około 20 do 60 stron w przypadku rozdziału 3. i 1., a 5.), ale znajdują to uzasadnienie w ich zawartości. Najdłuższy rozdział poświęcony jest omówieniu wyników najbardziej istotnego aspektu problemu badawczego (5.).

Ujednolicenie poziomów struktury i konsekwentne stosowanie podsumowań lub zakończeń mogłoby poprawić estetykę i spójność pracy, a także ułatwić odbiorcom przyswajanie treści. Przykładowo rozdział drugi przyjmuje bardziej rozbudowaną strukturę, sięgającą trzech poziomów (rozdział, podrozdziały, jak np. 2.5 i 2.6). Struktura rozdziału czwartego jest stosunkowo zwięzła, z dwoma poziomami (np. 4.1, 4.2), jednak niektóre podsekcje są bardzo krótkie (np. 4.1), co daje wrażenie nierównomierności treści w porównaniu do bardziej rozbudowanych fragmentów rozdziału.

Podsumowując, struktura pracy, choć nieco zróżnicowana pod względem objętości poszczególnych rozdziałów, jest logicznie uporządkowana i przejrzysta, co ułatwia śledzenie toku rozumowania Autorki. Tradycyjny schemat teoria-metodologia-empiria sprawdza się w tym przypadku, a rozbudowanie dłuższych rozdziałów jest uzasadnione ich zawartością merytoryczną.

Ocena zawartości merytorycznej rozprawy

Ocena merytorycznej zawartości rozprawy to kluczowy element całej recenzji. Poświęcę jej zatem nieco miejsca, poddając najpierw ocenie poszczególne partie pracy, a następnie formułując zagregowane opinie. Zaznaczam też, że skupiać się będę przede wszystkim na wątkach i rozmaitych niedociągnięciach, mniej natomiast uwypuklać będę to, co zyskuje moją bezdyskusyjną aprobatę.

Wstęp dobrze wprowadza do tematu pracy, ale wymagałby pewnych dopracowań pod względem językowym, aby był bardziej spójny i precyzyjny. Ostatecznie spełnia swoją funkcję i przygotowuje do zrozumienia dalszych rozdziałów pracy. Choć wskazuje na rolę „Policji drogowej” w kontekście bezpieczeństwa publicznego, brakuje w nim szczegółowego zdefiniowania głównego problemu badawczego. Jest to istotny element, który powinien przyciągać uwagę czytelnika i jasno wskazywać na specyficzne zagadnienia wymagające eksploracji, takie jak unikalne wyzwania i konflikty ról, z którymi spotykają się funkcjonariusze ruchu drogowego. Precyzyjniej sformułowana problematyka mogłaby lepiej uzasadnić naukową i praktyczną wartość podjętego tematu.

Rozdział 1., przyjmuje szeroką perspektywę teoretyczną, odwołując się do licznych koncepcji ról społecznych i struktury społecznej. Jakkolwiek pokazuje to wiedzę Autorki w zakresie socjologii, brakuje w nim wyraźnego nakierowania na specyfikę ról zawodowych w kontekście grup dyspozycyjnych, takich jak Policja. Rozdział jest bardziej przeglądem socjologicznych teorii niż szczegółową analizą teoretyczną wspierającą temat pracy. Autorka odwołuje się do kluczowych koncepcji klasycznych socjologów, takich jak Piotr Sztompka, Emile Durkheim, Robert K. Merton, Talcott Parsons, oraz współczesnych podejść, jak teorie

struktur społecznych Anthony'ego Giddensa czy pojęcie formacji społecznej wg Althussera. Rozdział zawiera szczegółowy opis struktury społecznej w oparciu o różne podejścia, m.in. definicje Floriana Znanieckiego, Stanisława Ossowskiego i Pitirima Sorokina, Koncepcje dotyczące konfliktów ról i oczekiwań społecznych zostały przedstawione, ale nie rozwinięte w kontekście realiów funkcjonariuszy ruchu drogowego. Przyjęcie bardziej specyficznego podejścia w analizie konfliktów ról, takich jak dylematy wynikające z potrzeby stosowania prawa a oczekiwaniami społecznymi, mogłoby nadać rozdziałowi większą użyteczność dla głównego celu pracy. Brakuje mi analizy, która mogłaby wyjaśnić, jak socjologiczne pojęcie ról społecznych odnosi się do dualnej roli Policji jako instytucji prewencyjno-represyjnej. W kontekście pracy funkcjonariuszy „drogówki”, którzy mają za zadanie nie tylko reagować na wykroczenia, ale także działać prewencyjnie, warto byłoby przyjrzeć się bliżej specyficznej roli Policji jako instytucji biurokratycznej, hierarchicznej i o specyficznych normach etycznych. Te elementy mają ważne znaczenie dla rozumienia ról zawodowych funkcjonariuszy Policji.

Rozdział 2. zatytułowany „Policja w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa,” poświęcony jest analizie instytucji Policji i jej roli w strukturze bezpieczeństwa wewnętrznego, ze szczególnym uwzględnieniem policjantów ruchu drogowego. Ten rozdział łączy teoretyczne rozważania o rolach społecznych (z rozdziału pierwszego) z bardziej szczegółową analizą instytucji i praktycznych zadań Policji. Rozdział wprowadza kategorię grup dyspozycyjnych, co jest istotne z punktu widzenia specyficznych cech służby policyjnej, takich jak hierarchia, dyspozycyjność oraz stosowanie przymusu. Jednak analizę tę można by pogłębić przez dokładniejsze wyjaśnienie, jak te cechy wpływają na realizację ról zawodowych funkcjonariuszy drogówki, a zwłaszcza jakie napięcia czy konflikty mogą wynikać z pełnienia tych ról. Koncentruje się na formalno-prawnych i organizacyjnych aspektach funkcjonowania Policji, lecz nie wprowadza dostatecznie perspektywy socjologicznej, która mogłaby wyjaśniać, jak te struktury organizacyjne wpływają na relacje funkcjonariuszy z obywatelami czy wewnątrz samej instytucji. Z socjologicznego punktu widzenia rozdział dotyczący „historii Policji” (2.1.) ma ograniczony wpływ na zrozumienie współczesnych ról społecznych funkcjonariuszy ruchu drogowego, co mogłoby w większym stopniu wspierać rozwiązanie problemu badawczego. Wzbogacenie tego rozdziału o kwestie związane z dynamiką ról zawodowych w kontekście presji społecznych i instytucjonalnych mogłoby lepiej związać go z wcześniejszymi teoretycznymi rozważaniami na temat ról społecznych. Praca zyskałaby także na uwzględnieniu specyfiki funkcjonariuszy ruchu drogowego w porównaniu do innych służb policyjnych, co wzmocniłoby kontekst badań. Autorka skutecznie prezentuje formalną stronę działalności Policji, jednak doprecyzowanie powiązań instytucjonalnych z socjologicznym ujęciem ról społeczno-zawodowych mogłoby uczynić tę część jeszcze bardziej spójną.

Rozdział 3. zatytułowany „Bezpieczeństwo na drogach w socjologicznej perspektywie,” porusza kwestie bezpieczeństwa w ruchu drogowym z punktu widzenia socjologii. Autorka stara się w nim połączyć teorię socjologiczną z zagadnieniem bezpieczeństwa drogowego, co jest ważne dla kontekstu jej badań nad rolami funkcjonariuszy ruchu drogowego. Rozdział zaczyna się od omówienia teorii bezpieczeństwa w naukach społecznych, co stanowi dobre wprowadzenie do dalszej analizy. Autorka przedstawia wybrane teorie socjologiczne związane z bezpieczeństwem, co pozwala na osadzenie tematu w szerszym kontekście socjologicznym. Autorka słusznie wskazuje, że bezpieczeństwo w ruchu drogowym zależy od wielu czynników społecznych, takich jak normy, postawy i świadomość uczestników ruchu. Choć ten aspekt jest obecny, mógłby być bardziej rozbudowany i ściśle związany z rolą funkcjonariuszy Policji w kształtowaniu postaw

społecznych i wprowadzaniu działań profilaktycznych. Można odnieść wrażenie, że część analiz jest zbyt teoretyczna i nie uwzględnia specyfiki realnych wyzwań, przed którymi stoją policjanci ruchu drogowego. Tematyka zachowań ryzykownych na drogach została wprowadzona, ale jedynie pobieżnie omówiona. Rozdział mógłby być wzbogacony o szczegółową analizę, jak różne socjologiczne teorie (np. teoria kontroli społecznej, teoria konfliktu) wyjaśniają występowanie ryzykownych zachowań drogowych i jakie role pełnią funkcjonariusze Policji w przeciwdziałaniu tym zachowaniom. Rozwinięcie tego wątku pomogłoby lepiej zrozumieć specyfikę działań „Policji drogowej” w socjologicznym kontekście. Treść podrozdziału nie zawsze jest w pełni zgodna z jego tytułem. Przykładowo, podrozdział 3.3 nosi tytuł „Społeczne czynniki bezpieczeństwa w ruchu drogowym”, co sugeruje analizę, w jaki sposób postawy uczestników ruchu drogowego wpływają na ich zachowania. Zamiast szczegółowo omawiać takie społeczne czynniki, jak normy kulturowe czy edukacja dotycząca bezpiecznej jazdy, Autorka koncentruje się na ogólnych kwestiach związanych z bezpieczeństwem publicznym, które nie zawsze bezpośrednio odnoszą się do problematyki ruchu drogowego. Chociaż te zagadnienia dostarczają cennego tła teoretycznego, lepsze dopasowanie treści podrozdziału do jego tytułu mogłoby uczynić analizę bardziej precyzyjną i zrozumiałą.

Przeanalizowane w rozdziale teorie miejscami abstrahują od specyfiki pracy policjantów ruchu drogowego i za bardzo skupiają się na definiowaniu „bezpieczeństwa”. (np. 3.1.) Zamiast przedstawić spójne, uznane teorie naukowe dotyczące bezpieczeństwa – które zawierałyby systematyczne, logiczne wyjaśnienia zjawisk związanych z bezpieczeństwem – Autorka koncentruje się na szczegółowych definicjach bezpieczeństwa oraz jego aspektach subiektywnych i obiektywnych. Teoria naukowa, w przeciwieństwie do definicji, jest zestawem hipotez i twierdzeń wyjaśniających powiązania między różnymi zjawiskami. Autorka oferuje bardziej opisowe ujęcie pojęcia bezpieczeństwa, zamiast dogłębnie analizować teorie, które mogłyby lepiej wytłumaczyć procesy związane z rolą policjantów ruchu drogowego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego.

„Społeczne czynniki bezpieczeństwa w ruchu drogowym” (3.3.), to elementy związane z zachowaniami, postawami i normami społecznymi, które wpływają na poziom bezpieczeństwa na drogach i nie mają bezpośredniego związku z „bezpieczeństwem i porządkiem publicznym” (s. 154 - 155), ani z „ochroną ludności” (s. 157).

Rozdział trzeci stanowi wartościowe wprowadzenie do kwestii bezpieczeństwa, jednak jego treść ma bardziej ogólny charakter, który nie w pełni odpowiada specyfice działań „Policji drogowej”. Choć omawiane są ogólne koncepcje i definicje bezpieczeństwa, brakuje szczegółowego odniesienia do konkretnych wyzwań, z jakimi na co dzień mierzą się funkcjonariusze ruchu drogowego w kontekście bezpieczeństwa wewnętrznego.

Rozdział 4., dotyczy *metodologicznego osadzenia badań* i obejmuje kluczowe aspekty badawcze dysertacji, koncentrując się na zasadności podjętej problematyki, celach, problemach badawczych, zastosowanych metodach oraz sformułowanych hipotezach, które zostały już szczegółowo omówione w recenzji.

Rozdział 5., zatytułowany „Analiza wykonywania ról zawodowych funkcjonariuszy w ujęciu jakościowym”, koncentruje się na badaniu, jak funkcjonariusze ruchu drogowego postrzegają i realizują swoje role zawodowe. Rozdział ten jest podparty analizami empirycznymi, obejmującymi zarówno jakościowe, jak i statystyczne metody analizy danych. W badaniach jakościowych z zasady unika się stosowania metod statystycznych, ponieważ te badania koncentrują się na zrozumieniu złożonych zjawisk, postaw, doświadczeń czy znaczeń przypisywanych przez ludzi określonym sytuacjom. Tytuł może budzić pewne wątpliwości co

do poprawności, szczególnie jeśli zastosowano w nim analizy statystyczne, takie jak testy chi-kwadrat, ponieważ analiza statystyczna jest domeną badań ilościowych, a nie jakościowych. Rozdział jest strukturalnie podzielony na kluczowe podtematy, które poruszają różne aspekty realizacji ról zawodowych. Podrozdziały te obejmują m.in. uwarunkowania pełnienia służby, postrzeganie praw i obowiązków, indywidualność działań oraz opinię funkcjonariuszy na temat edukacji i stosowania kar. Te sekcje zostały uporządkowane logicznie i odnoszą się do głównego celu badawczego, co pozytywnie wpływa na spójność analizy. Rozdział zawiera opisy, jak funkcjonariusze interpretują swoje role, co jest istotne z punktu widzenia socjologii grup dyspozycyjnych. Autorka podejmuje próbę analizy socjologicznej, ukazując m.in. prestiż i znaczenie, jakie przypisują tej roli sami funkcjonariusze. Ciekawym aspektem jest również uwzględnienie ich poczucia odpowiedzialności za bezpieczeństwo na drogach. Analizuje stosunek funkcjonariuszy do działań represyjnych i prewencyjnych, co jest istotne dla zrozumienia ich postaw wobec edukacji społecznej i prewencji. Jednak brakuje głębszej analizy, w jaki sposób te opinie mogą przekładać się na skuteczność ich działań w praktyce. Rozdział zawiera elementy analizy statystycznej, które są realizowane za pomocą oprogramowania IBM SPSS Statistics, a wyniki są przedstawione w formie tabel oraz testów statystycznych, takich jak test chi-kwadrat. Przedstawienie wyników jest klarowne, jednak występują pewne braki, które mogą wpływać na interpretację danych. Po pierwsze, test chi-kwadrat jest zastosowany w celu weryfikacji zależności między zmiennymi, jednak brakuje uzasadnienia metodologicznego doboru tego testu. Po drugie, Autorka stosuje analizę czynnikową do wyodrębnienia zmiennych latentnych, co jest pozytywnym aspektem metodologicznym, gdyż umożliwia grupowanie pytań w bardziej ogólne kategorie. Zabrakło jednak dokładniejszego omówienia procesu tej analizy oraz interpretacji czynników, co mogłoby wyjaśnić w większym stopniu, jakie konkretne cechy łączyły pytania w spójne grupy. Po trzecie, w rozdziale podano wyniki testów statystycznych, jednak interpretacje są stosunkowo powierzchowne. Dla lepszego zrozumienia zależności należałoby podać dodatkowe informacje, takie jak efekt wielkości czy poziomy istotności, które mogłyby pomóc w ocenie siły zależności między analizowanymi zmiennymi. Po czwarte, analizy statystyczne, mimo że poprawne formalnie, nie są w pełni osadzone w szerszym kontekście teoretycznym. Rozdział opiera się również na metodach jakościowych, co jest cennym uzupełnieniem dla danych ilościowych. Wykorzystanie wywiadów pozwala uchwycić subtelne aspekty związane z postrzeganiem roli zawodowej funkcjonariuszy, ich motywacjami oraz wyzwaniem, które napotykają na co dzień. Jakościowe dane dostarczają informacji na temat subiektywnej oceny funkcjonariuszy dotyczącej ich praw i obowiązków, co może pomóc w lepszym zrozumieniu ich nastawienia do wykonywanych zadań. Jednakże, aby pełniej skorzystać z jakościowej analizy, rozdział mógłby zawierać bardziej systematyczne zestawienie najważniejszych wniosków z wywiadów i ich powiązanie z wynikami badań ilościowych. Ułatwiłoby to czytelnikowi dostrzeżenie, jak wyniki obu metod badawczych wzajemnie się uzupełniają i jak razem przyczyniają się do osiągnięcia celów badawczych. Autorka stosuje strategię triangulacji, łącząc dane ilościowe i jakościowe, co zwiększa wiarygodność wyników. Triangulacja jest doskonałym sposobem na weryfikację wyników, a także na odkrycie nowych perspektyw związanych z rolami funkcjonariuszy. Niemniej jednak, metoda ta mogłaby zostać lepiej podkreślona, szczególnie poprzez systematyczne zestawienie wyników z obu podejść oraz bardziej precyzyjne wskazanie, w jakich aspektach jakościowe i ilościowe wyniki potwierdzają lub uzupełniają się nawzajem. Rozdział jest wartościowy pod względem struktury i przedstawienia wyników, ale wymaga głębszej analizy statystycznej i teoretycznej. Analiza statystyczna mogłaby zostać bardziej

rozbudowana poprzez uzupełnienie o dodatkowe testy i dokładniejsze interpretacje, aby lepiej oddać złożoność ról zawodowych funkcjonariuszy

Wnioski końcowe dostarczają wartościowej oceny zagrożeń na drogach oraz roli Policji w działaniach prewencyjnych, co stanowi solidne podsumowanie pracy. Opis ten wskazuje na wysoki poziom zagrożeń oraz zawiera statystyki dotyczące wypadków drogowych. Niemniej jednak, warto byłoby wzbogacić tę sekcję o bardziej szczegółowe powiązanie wyników badań z postawionymi celami i problemami badawczymi. Syntetyczne omówienie głównych odkryć badawczych w odniesieniu do zdefiniowanych hipotez pozwoliłoby lepiej zrozumieć, w jaki sposób przeprowadzone analizy odpowiadają na kluczowe pytania rozprawy. Ogólne wnioski są cenne, jednak bardziej precyzyjne odniesienie do każdej z hipotez ułatwiłoby pełne zrozumienie rezultatów badań oraz ich znaczenia w realizacji założonych celów badawczych.

Reasumując, na szczególne podkreślenie zasługuje rzetelność i duża staranność przeprowadzenia badań. Organizacja badań, jej przebieg i interpretacja wyników metaanalizy empirycznej zaświadcza o kompetencjach i umiejętnościach posługiwania się warsztatem naukowym przez Autorkę rozprawy. Część empiryczna charakteryzuje się ciekawymi walorami poznawczymi.

4. Ocena umiejętności prowadzenia samodzielnych badań naukowych

Odnosząc się do metodologicznego namysłu zastosowanego w omawianej dysertacji, warto podkreślić, że praca ma charakter teoretyczno-empiryczny, co pozwala na zróżnicowane spojrzenie na zagadnienia związane z rolami zawodowymi funkcjonariuszy ruchu drogowego. Doktorantka podjęła się analizy problemu istotnego z perspektywy nauk socjologicznych, wykorzystując zarówno podejścia jakościowe, jak i ilościowe. Przeprowadzona analiza wskazuje na umiejętność posługiwania się metodami badawczymi, właściwego zbierania i analizy danych oraz rozwiązywania problemów badawczych, co świadczy o jej kompetencjach w prowadzeniu samodzielnych badań naukowych.

W kontekście realizacji przyjętego celu rozprawy, założeń metodologicznych oraz uzyskanych wyników, należy zauważyć, że wyniki pracy wnoszą istotne wartości zarówno z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia. Przedstawione badania mogą inspirować do dalszej eksploracji tematów związanych z rolą „Policji drogowej” w kontekście społecznym i bezpieczeństwa publicznego, choć miejscami brakuje im bardziej wyrazistego osadzenia w istniejących teoriach socjologicznych dotyczących ról zawodowych.

Doktorantka wykazała umiejętność samodzielnego rozwiązania złożonego problemu badawczego, a realizacja założonych celów pozwoliła na weryfikację hipotez badawczych. Bogaty zestaw źródeł pierwotnych i wtórnych przyczynił się do zebrania obszernego materiału badawczego, który stanowił podstawę do sformułowania wniosków końcowych. Dzięki temu, Doktorantka była w stanie wyciągnąć trafne wnioski oraz przedstawić rekomendacje praktyczne, choć były one miejscami zbyt ogólnikowe. Rozprawa wnosi oryginalne rozwiązanie w zakresie analizy ról społeczno-zawodowych funkcjonariuszy Policji Wydziału Ruchu Drogowego. Temat ten, choć częściowo analizowany w literaturze, jest tu ujęty z unikalnej perspektywy socjologicznej, zwłaszcza w kontekście systemu bezpieczeństwa wewnętrznego i specyficznych wyzwań związanych z bezpieczeństwem w ruchu drogowym. Autorka wprowadza triangulację metod badawczych, łącząc dane ilościowe, statystyczne i jakościowe, co poszerza perspektywę badawczą i dostarcza nowego wglądu

w funkcjonowanie tej grupy dyspozycyjnej. Jednak wprowadzenie bardziej specyficznych wskaźników dla ról zawodowych mogłoby jeszcze bardziej zwiększyć oryginalność pracy.

Rozprawa świadczy o zaawansowanej wiedzy teoretycznej Autorki w zakresie socjologii. W rozdziałach teoretycznych przedstawiono szeroki zakres klasycznych i współczesnych teorii, w tym koncepcje takich autorów jak Durkheim, Merton, Parsons czy Giddens, a także współczesne podejścia związane z grupami dyspozycyjnymi i strukturą społeczną. Teoretyczne podejście jest miejscami zbyt szerokie i ogólne, co powoduje pewne trudności w przełożeniu teorii bezpośrednio na specyfikę ról funkcjonariuszy ruchu drogowego. Niemniej jednak wybór i znajomość literatury socjologicznej świadczą o dobrym przygotowaniu teoretycznym Doktorantki.

Rozprawa wykazuje zdolność Autorki do samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Projekt badawczy jest dobrze zaplanowany i oparty na poprawnej metodologii, która łączy podejścia ilościowe i jakościowe, co pokazuje wszechstronność Autorki w stosowaniu różnych metod. Przeprowadzenie wywiadów i analiza ilościowa z użyciem narzędzi statystycznych, takich jak SPSS, świadczą o umiejętności samodzielnego planowania i realizacji badań. Metodologia i sposób przeprowadzenia badań empirycznych są dowodem na to, że Autorka posiada kompetencje niezbędne do samodzielnego prowadzenia badań w zakresie nauk socjologicznych.

Krytyczne uwagi wobec rozprawy nie podważają jej ogólnej wartości naukowej, lecz wskazują na aspekty, które mogą zostać uwzględnione w dalszej pracy naukowej Doktorantki, szczególnie pod kątem mocniejszego osadzenia badania w teorii oraz zwiększenia precyzyjności w wyciąganych wnioskach praktycznych. Tym samym Doktorantka udowodniła, że posiada zdolność formułowania i rozwiązywania problemów badawczych oraz umiejętność prowadzenia samodzielnych badań naukowych na poprawnym poziomie.

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzam, że recenzowana praca spełnia wymogi przewidziane w ustawie z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t. j. t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) w zw. z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca – *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U 218. Poz. 1669 ze zm.), a tym samym stanowi podstawę ubiegania się o stopień naukowy doktora nauk socjologicznych.

Stawiam zatem wniosek o dopuszczenie Pani mgr Katarzyny BOROWSKIEJ do publicznej obrony rozprawy doktorskiej, tj. dalszych czynności w przewodzie doktorskim.

prof. Janusz Gierszewski

Słupsk, dn. 23.10.2024

Pytania problemowe:

Po zapoznaniu się z dysertacją mam cztery pytania szczegółowe:

1. Czy mogłaby Pani wyjaśnić, dlaczego wybrała Pani właśnie tych teoretyków (np. Merton, Giddens, Weber) jako podstawę teoretyczną rozprawy? Jak ich koncepcje szczególnie odnosiły się do ról zawodowych w Policji?
2. W odniesieniu do teorii grup dyspozycyjnych, w jaki sposób, Pani zdaniem, hierarchiczna struktura Policji, analizowana m.in. w podejściu Maxa Webera, wpływa na skuteczność działań funkcjonariuszy ruchu drogowego? Czy obserwowała Pani jakieś wyzwania związane z biurokratycznymi zasadami działania Policji, które mogą ograniczać efektywność lub szybkość interwencji drogowej?
3. W kontekście teorii ról społecznych i struktury społecznej, jaką rolę, według Pani badań, odgrywa dyspozycyjność funkcjonariuszy ruchu drogowego w poprawie bezpieczeństwa drogowego? Czy wyniki Pani badań wskazują, że gotowość do natychmiastowych działań jest postrzegana inaczej przez samych funkcjonariuszy niż przez społeczeństwo? W jaki sposób te różnice wpływają na pełnienie ich ról społeczno-zawodowych?
4. W kontekście współczesnych teorii bezpieczeństwa ruchu drogowego i praktycznych aspektów Policji drogowej, jakie wnioski płynące z Pani badań uważa Pani za kluczowe dla praktycznego zwiększenia skuteczności prewencyjnej wśród funkcjonariuszy drogówki? Jakie rekomendacje dla Policji mogłyby Pani zdaniem wpłynąć na poprawę bezpieczeństwa drogowego, bazując na wynikach przeprowadzonych analiz?